
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

קריאה מודרכת: מחשבה ערבית ואסלאמית בעידן המודרני - 8242

תאריך עדכון אחרון 27-02-2019

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: אמירים - תכנית מצטיינים

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): לילי אילן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: lily.eilan@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ג 15:00-16:00 בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

בקורס נקרא בכתביהם של הוגים מוסלמים וערבים מאמצע המאה התשע עשרה ואילך. בין היתר יעמדו לדיון יצירותיהם של מנסחי האסלאם הרפורמיסטי, סופרים ליברליים, אקדמאים ביקורתיים, בלוגריות, ויהודים בני ארצות ערב. המקורות יעניקו מבט פנורמי על זרמי מחשבה שונים בעולם הערבי ועל המפגש של הוגיהם עם הקולוניאליזם, עם "המערב" ועם חברותיהם פנימה. במהלך הקורס תתבקשו לבחון את המזרח התיכון של ימינו לאור אותם כתבים ולהסביר באיזו מידה הקריאה בהם שופכת אור חדש על הבנתכם את המציאות באזור. כל אחד מהשיעורים מתרכז בנושא אחר, לפי הגיון תימטי או כרונולוגי הקשורים זה בזה. תתבקשו לקרוא בדרך כלל שני מקורות או יותר, כדי לאפשר דיון תוך השוואה להקשרים היסטוריים ורעיוניים שונים.

מטרות הקורס:

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. תתנסו בדיון אקדמי בע"פ ובהבאת סוגיות מרכזיות מהטקסטים לדיון בכיתה.
2. תדעו לזהות בעיתונות, במדיה החברתית ובסביבתכם תופעות אשר ניתן לשייך לטקסטים שקראתם בכיתה ולנושאים ולרעיונות שנידונו.
3. תהיו מסוגלים לחלץ מהטקסטים שנלמדו את הטיעון או הרעיון המרכזי ולדון בו.
4. תדעו להצביע (ברמה כללית) על מגמות רחבות הנוגעות לתמורות בעולם המוסלמי והערבי בתקופה המודרנית ולזהות מספר דיונים ומגמות בתחומים כמו: האסלאם והמערב, יהודים בארצות האסלאם, פמיניזם מוסלמי.

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה ודיון

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. שיעור פתיחה

לקראת השיעור הראשון תתבקשו לצפות ב"אללה אסלאם", צבי יחזקאלי, פרק 1, סדרת דוקו שנמצאת לצפייה ישירה ברשת.

2. דת, חילוניות ואוריינטליזם: רקע תיאורטי.

אדוארד סעיד, אוריינטליזם, תר' עתליה זילבר, תל אביב: עם עובד, 2010, ע"מ 11-32. (קריאת רשות: עמ' 250-286).

- טלאל אסד, כינון החילוניות: נצרות, אסלאם, מודרניות. תרגום: ד"ר זהר כוכבי. תל אביב: רסלינג, 2010, עמ' 11-12, 19-32.
3. ליבי במזרח ואנוכי בסוף מערב: הוגים מוסלמים במחצית המאה התשע-עשרה.
Jamal al-Din ad-Din "al-Afghani", "Answer of Jamal ad-Din to Renan", trans. Nikki R. Keddie and Hamid Algar in Nikki R. Keddie, An Islamic Response to Imperialism, Berkeley and Los Angeles: University of California Press, 1968, pp. 181-187.
Tahtāwī, Tahtāwī, and Rifā'ah Rāfi' Tahtāwī. An Imam in Paris: Account of a Stay in France by an Egyptian Cleric (1826-1831), Saqi. pp. 101-111, 251-262
4. מחשבה חדשה: רפורמה, אמונה, והאומה.
 אמין קאסם, "דמותה של האישה המצרית המודרנית", תר' ליאת קוזמא, בתוך אורית בשקין, ישראל גרשוני וליאת קוזמא (עורכים), לפסל תרבות במצרים: תכנון תרבותי, זהות לאומית ושינוי חברתי במצרים, 1939-1890, תל אביב: רמות, 1999, עמ' 61-93.
Muhammad Abduh, The Theology of Unity, trans. Ishaq Masa'ad and Kenneth Cragg, London: Allen & Unwin, 1966, pp. 27-40.
5. מהרפורמיזם האסלאמי למדינה האסלאמית.
 חסן אל-בנא, האסלאם הוא בשורתנו והג'יהאד הוא דרכנו, תר' אפרים ברק, תל אביב: מרכז משה דיין ללימודי האסלאם והמזרח התיכון, תל אביב, 2012, עמ' 77-119.
 סיד קטב, מניפסט האסלאם הרדיקלי - ציוני הדרך, תר' שוש בן ארי, יצחק ויסמן (עורך), תל אביב: רסלינג, 2011, עמ' 23-29, 31-39, 75-102, 163-168.
6. פמיניזם אסלאמי
 נוואל אל-סעדאווי, זיכרונותיה של אישה רופאה, תר' לאה שישקו, תל אביב: גוונים, 2000.
7. צניעות, זהות והאסלאם במדינות המערב: דיון החג'אב.
Ali Shariati, Shariati on Shariati and the Muslim Woman, trans. Laleh Bakhtiar, Chicago: ABC International Group, 1996, pp. 37-49.
 "Dear liberal feminists please allow me a little agency", *The Brown Hijabi blog*, 13/12/2014
 "As Muslim Women, we actually ask you not to wear the hijab in the name of interfaith solidarity", *Asra Q. Nomani and Hala Arafa, The Washington Post*, 21/12/2015
8. כיתתיות ("סקטריאניזם") במזרח התיכון.
Ussama Makdisi, The culture of Sectarianism: Community, history, and violence in nineteenth-century Ottoman Lebanon, Berkeley: University of California Press 2000, pp. 1-14, 166-174.
- "Break the Cross", *Dabiq*, 15, Shawwal 1437 (Hijri), pp. 46-63. <https://clarionproject.org/factsheets-files/islamic-state-magazine-dabiq-fifteen-breaking-the-cross.pdf>
9. יהודים בארצות האסלאם
 Bat Ye'or, "Christians and Jews under Islam and the actualization of history" and "A proposed definition of Dhimmitude", in Bat Ye'or, *Understanding Dhimmitude: Twenty one lectures and talks on the position of non-Muslims in Islamic societies*, New York: RVP 2013, pp. 35-40, 94-108.
 Ya'kub Sannu', "The Koran, Esther Azhari Amoyal, "Our Renaissance" Menahem, Saleh Daniel, "Letter to Chayyim Weizmann", in Moshe Behar and Zvi Ben-Dor Benite, (eds). *Modern Middle Eastern Jewish Thought: Writing on Identity, Politics and Culture, 1893-1958*, Waltham: Brandeis University 2013, pp. 18-20, 30, 38-47,

10. יהודים-ערבים, לבנטינים ומזרחים

ז'קלין כהנוב, "דור הלבנטינים" בתוך ממזרח שמש, תל אביב: יריב, 1978. עמ' 7-77.

קריאת רשות: שמעון בלס, בגוף ראשון, בני ברק: הקיבוץ המאוחד, 2009, עמ' 5-43, 129-133.

11. "רק הקול הוא שנותר": לקרוא פרסית בעברית. מפגש עם החוקרת והמתרגמת ד"ר סיון בלסלב

פרוע' פרח'זאד, לידה אחרת, תר' סיון בלסלב, תל אביב: הוצאת קשב לשירה, 2012.

פרוע' פרח'זאד, הבה נאמין בראשית העונה הקרה, תר' סיון בלסלב, תל אביב: הוצאת קשב לשירה,

2014.

12. הציונות על האסלאם

זאב ז'בוטינסקי, "על קיר הברזל", ראזסוויט (רוסית), 4.11.1923. גרסא מקוונת בתרגום לעברית

מאתר מכון ז'בוטינסקי.

ר' בנימין, "משא-ערב", המעורר, שנה ב', ז', 1907, עמ' 271.

13. ימים מנדטוריים

ח'ליל סכאכני, כזה אני רבותי! מיומנו של ח'ליל אל-סכאכני, תרגום: גדעון שילה, מבשרת ציון:

צבעונים 2007, עמ' 31-21, 91-73, 176-193, 217-199, 245-231. (עמ' 20-9 רשות).

חומר חובה לקריאה:

בסילבוס המפורט

חומר לקריאה נוספת:

אין.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %

הרצאה 0 %

השתתפות 19 %

הגשת עבודה 0 %

הגשת תרגילים 81 %

הגשת דו"חות 0 %

פרויקט מחקר 0 %

בחנים 0 %

אחר 0 %

עבודת סיום

מידע נוסף / הערות:

דרישות הקורס:

1. קריאה: לפני כל שיעור יש לקרוא את המקורות (יועלו לאתר).

2. כתיבת 3 מטלות: (81%) במהלך הסמסטר תתבקשו לכתוב שלוש מטלות באורך שלא יעלה על שני עמודים ברווח כפול, בהן תביאו לדיון (לפחות) שני טקסטים שקראתם עד אותו שלב תוך התייחסות לדברים שעלו בכיתה. יש להגיש את המטלה עד יום שני שלפני השיעור ב-24:00 בלילה, למייל שלי.

המטלה יכולה לכלול דברים כמו סיכום הרעיונות והטענות, ביקורת שלכם, מחשבה על ההקשר ההיסטורי שבו כתבו את הטקסט, תוך השוואה בין המקורות ותהיות שעלו מתוך הקריאה. משקל מטלות הכתיבה בציון הכללי הוא 81% (כל מטלה 27%). ניתן יהיה להגיש עבודת תיקון בסוף הסמסטר שתחליף את אחת מהמטלות שכתבתם לבחירתכם, משקלה יהיה 27% כמו המטלות האחרות). בטבלה למטה תראו את מועדי הגשת המטלות.

3. השתתפות בדיון ונוכחות: (27%) הנוכחות בשיעור חובה. מכיוון שהקורס מתנהל במתכונת של קבוצת קריאה, אחת המטרות המשניות שלו היא לאפשר לכם תרגול של מיומנויותיכם בדיון אקדמי בעל-פה. משקל ההשתתפות בציון הכללי הוא 19%.